

Отже, для супроводу як освітнього процесу в аудиторіях, так і для навчання студентів зі спеціальності 014 Середня освіта (фізична культура), під час самопідготовки, стають цінними мультимедійні можливості сучасного комп'ютера: вплив на процес демонстрації (сповільнювати, повертати, домальовувати на екрані тощо). Виготовлений дидактичний засіб може використовуватися як під час викладання в аудиторії, так і під час самопідготовки майбутнього учителя фізичної культури через мережу Інтернет. Найголовніше у тому, що студенти могли б самостійно виготовляти свої власні ультрасучасні методичні засоби навчання. Для цього у навчальні плани був введений освітній компонент «Спортивно-педагогічна інформатика», де майбутні учителів фізичної культури при технічній підтримці викладачів факультету математики, фізики і інформатики при методичній допомозі викладачів факультету фізичного виховання, спорту і здоров'я навчаються самостійно створювати мультимедійні програми з різних видів спорту, поповнюючи мультимедійний банк даних. На основі таких відеороликів у майбутньому фахівці можуть створювати електронні підручники.

Висновки. Показано значення інфокомунікаційних технологій, визначені основні напрямки та завдання щодо використання мультимедійних засобів навчання у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури. Розкрито необхідність впровадження в освітній процес освітній компонент «Спортивно-педагогічна інформатика». Такі заходи дають можливість оптимізувати професійну підготовку студентів зі спеціальності 014 Середня освіта (фізична культура) в умовах дистанційного навчання.

Перспективи подальших досліджень спрямовані на збагачення міжнародного мультимедійного банку відеоматеріалами й комп'ютерними програмами з різних видів спорту та розробку відповідної методики навчання фізичних вправ і технології оцінювання успішності майбутніх учителів фізичної культури з професійно-орієнтованих дисциплін.

Література

- 1.Бобрицька В.І. Формування здорового способу життя у майбутніх вчителів: монографія. Полтава: ТОВ «Поліграфіч. центр «Скайтек», 2006. 432 с.
2. Володько І. В. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Київ, 2016. 21 с.
3. Тимошенко О.В. Оптимізація професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури; Монографія. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2008. – 421 с.

References

- 1.Bobrytska V.I. (2006). Formuvannya zdorovoho sposobu zhyttya u maybutnikh vchyteliv [Formation of a healthy lifestyle in future teachers]. Monograph. [in Ukrainian].
- 2.Volodko I. V. (2016). Formuvannya informatsiyno-komunikatsiynoyi kompetentnosti maybutnikh fakhivtsiv fizychnoho vykhovannya ta sportu. [Formation of information and communication competence of future specialists in physical education and sports], Thesis abstract for Cand. Ped. Sc. Kyiv. [in Ukrainian].
- 3.Tymoshenko O.V. (2008). Optymizatsiya profesiyanoi pidgotovky maybutnikh vchyteliv fizychnoyi kul'tury. [Optimizing the professional training of future physical education teachers]. Monograph. [in Ukrainian].

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.10\(183\).43](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.10(183).43)

Тимошенко О.В.
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри теорії та методики фізичного виховання,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова, м. Київ
<https://orcid.org/0000-0002-5310-4941>

ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ ПЕРЕДМОВИ УСПІШНОСТІ ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ВІЙСЬКОВИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті детально вивчено освітній процес військово-професійної підготовки майбутніх офіцерів військ, що дало можливість обґрунтувати структурно-системний підхід до обраної проблеми. Аналіз даних, отриманих у результаті тестування морфофункціональних та рухових показників розвитку організму курсантів ВЗВО підтвердив загальний низький фізичний стан сучасних військовослужбовців. Щодо фізичної працездатності, то цей показник у більшості курсантів знаходиться в межах від низького до задовільного рівня. Результати тестування рухової підготовленості майбутніх військовослужбовців підтверджують існуючі дані про недостатність розвитку витривалості у юнаків та недостатність розвитку витривалості та швидкості у дівчат. Вивчення психоемоційного стану курсантів ВЗВО показало, що стійкість до стресів в екстремальних ситуаціях переважної більшості майбутніх офіцерів знаходиться в межах від вище середнього до високого рівнів. Крім цього в результаті спеціальних досліджень встановлено залежність успішності формування професійних умінь та навичок від психофізіологічних показників розвитку організму курсантів залежно від статі та військової спеціалізації.

Ключові слова: фізичне виховання, курсанти психофізіологічні показники розвитку організму, військово-професійна підготовка.

Oleksii Tymoshenko. Psycho-physiological prerequisites of the success of military-professional training of cadets of military institutions of higher education. The article examines in detail the educational process of military-professional training of future army officers, which made it possible to substantiate the structural-systemic approach to the chosen

problem. The analysis of the data obtained as a result of testing the morphofunctional and motor indicators of the development of the body of the cadets of military institutions of higher education confirmed the general low physical condition of modern military personnel. Regarding physical capacity, this indicator is in the range from low to satisfactory in most cadets. The results of testing the motor readiness of future military personnel confirm the existing data on the insufficient development of endurance in young men and the insufficient development of endurance and speed in girls. The study of the psycho-emotional state of the cadets of the military institutions of higher education showed that the resistance to stress in extreme situations of the vast majority of future officers is in the range from above average to high levels. In addition, as a result of special studies, the dependence of the success of the formation of professional skills and abilities on the psychophysiological indicators of the development of the cadets' body, depending on gender and military specialization, was established.

The results of the correlation analysis of the dependence of the success of the cadets' professional training on the psychophysiological indicators of their organism's development made it possible to determine the structure of the complex psychophysiological preparedness of future officers, taking into account gender and military specialization. Therefore, the differentiation of future officers by specialization and gender determines the selection of means of physical training of the appropriate orientation depending on the structure of complex psychophysiological training.

Key words: physical education, cadets, psychophysiological indicators of body development, military-professional training.

Постановка проблеми. Майбутня військово-професійна діяльність курсантів складна, доволі специфічна та вимагає прояву ряду важливих характеристик – стійкої мотивації до військової служби, високого рівня особистісних якостей, необхідних фізичних, психофізіологічних та психічних показників організму, які ефективно формуються і розвиваються за допомогою систематичних занять фізичними вправами та матеріалізують спеціальні знання й навички у параметри професійної надійності.

Ефективність професійних дій офіцерів будь-яких військових спеціальностей тісно пов'язана з рівнем їх фізичної підготовленості, що насамперед зумовлено її впливом на збільшення функціональних резервів організму, його стійкості до несприятливих чинників тощо. Військово-професійне навчання курсантів у сучасних ВЗВО відбувається у специфічних умовах, пов'язаних з постійним зростанням обсягу навчальної інформації на тлі обмежених термінів навчання, високим рівнем відповідальності за результати навчання, високим нервово-емоційним напруженням, перевантаженням інтелектуальної та психічної сфер, зниженням рухової активності [2; 5]. Недостатній рівень фізичної підготовленості вступників до ВЗВО значно погіршує ситуацію, тому традиційна система фізичної підготовки курсантів, яка не враховує специфіки майбутньої професії, не здатна у повній мірі забезпечити реалізацію завдання якісної професійно-військової підготовки керівного складу військ.

Питання вдосконалення системи підготовки офіцерів, що відповідають сучасним вимогам до керівного складу української армії частково вирішується за допомогою підвищення професійної спрямованості фізичної підготовки курсантів різних військових спеціальностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Професійні знання та навички майбутніх офіцерів незалежно від військової спеціальності матеріалізуються у надійні параметри готовності до службових обов'язків завдяки організованій професійно-прикладній фізичній підготовці курсантів під час військово-професійного навчання. Спеціальними завданнями фізичної підготовки для військовослужбовців різних військових спеціальностей є такі: переважний розвиток спритності, сили, загальної та спеціальної (силової, швидкісної та швидкісно-силової) витривалості; формування спроможності до здійснення тривалих марш-кидків і маршів на лижах пересіченою місцевістю; формування і вдосконалення навичок у подоланні перешкод і метанні гранат; формування готовності до рукопашної сутички з противником; виховання сміливості, рішучості та впевненості у власних силах, згуртованості підрозділів та вдосконалення навичок індивідуальних і колективних дій на тлі максимальних фізичних і психологічних навантажень [4]. Вивчення робіт провідних дослідників фізичної підготовки військовослужбовців підтверджує її недостатню професійну спрямованість у ВЗВО та відсутність чіткої системи формування спеціальних знань, прикладних рухових навичок, розвитку професійно важливих показників розвитку організму майбутніх офіцерів з урахуванням військової спеціальності [1; 2].

Ефективність системи фізичної підготовки майбутніх офіцерів забезпечується адаптацією її структури та змісту до навчальної та професійної специфіки профілю ВВНЗ на основі урахування пріоритетності педагогічного впливу на провідні рухові, психофізіологічні та психологічні якості та професійно-прикладні навички курсантів залежно від військової спеціальності [3].

Постійне вдосконалення військової техніки та бойового озброєння призводить до значного ускладнення задач зв'язку із забезпечення безперервного управління військами в бою, що в свою чергу посилює диференціацію військових функцій офіцерів-зв'язківців та підвищення уваги їх професійної підготовки. Оскільки офіцери-зв'язківці відносяться до категорії військовослужбовців, у яких обмежено виражений руховий компонент, то успішність виконання військово-професійних обов'язків представників керівного складу військ зв'язку безпосередньо залежить від наявності у фахівців високого інтелектуального, сенсомоторного та психічного потенціалу, формування значної частини якого відбувається в процесі навчання у ВЗВО та визначається цілеспрямованим і безперервним удосконаленням професійно важливих здібностей та функцій організму курсантів [1; 6].

Питання формування спеціальних умінь та навичок у процесі фізичної підготовки – одного з аспектів педагогічного процесу військово-професійного навчання майбутніх офіцерів – сьогодні залишається малодослідженим. У існуючих роботах відсутній єдиний підхід до вирішення завдань професійного навчання за допомогою раціонально організованої рухової діяльності.

Мета дослідження – дослідження взаємозв'язку показників фахової підготовленості курсантів військових закладів вищої освіти з успішністю оволодіння майбутньою професією.

Виклад основного матеріалу дослідження. Експертне опитування професорсько-викладацького складу Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (ВІТІ) показало, що професійна підготовка майбутніх офіцерів включає формування умінь та практичних навичок у виконанні технологічних операцій з експлуатації, технічного обслуговування та ремонту озброєння і військової техніки, реалізації службових завдань військово-професійної діяльності за профілем майбутньої спеціальності. При цьому майбутня військово-професійна діяльність курсантів спеціальності 253 Військове управління (за видами збройних сил, Управління діями підрозділів зв'язку) здебільшого пов'язана з керуванням особовим складом підлеглої частини або підрозділу зв'язку, військовою технікою зв'язку у мирний час та під час виконання бойових завдань, а спеціальності 172 Телекомунікації та радіотехніка (Системи військового зв'язку) - з керуванням та організацією роботи особового складу підлеглої частини або підрозділу зв'язку з технічної експлуатації, ремонту та збереження військової техніки зв'язку, перевірки її стану засобів зв'язку та підготовки до виконання бойових завдань, а також організація зв'язку між підрозділами під час виконання службових завдань або ведення бойових дій.

Успішність практичної підготовки курсантів оцінюється за допомогою навчальних дисциплін «Навчальна практика» та «Практика» (спеціальність 172 Телекомунікації та радіотехніка (Системи військового зв'язку), «Практика» та «Військове стажування» (спеціальність 253 Військове управління (за видами збройних сил, Управління діями підрозділів зв'язку)).

З метою визначення успішності військово-професійної та практичної підготовки майбутніх офіцерів-зв'язківців було проаналізовано навчальні досягнення курсантів з військово-технічних та військово-спеціальних дисциплін та практики. Так, інтегральна оцінка професійної успішності (ІОПУ - середня арифметична величина навчальних досягнень з військово-технічних та військово-спеціальних дисциплін та практики) складає 74 ± 8 балів (курсанти спеціальності 172 Телекомунікації та радіотехніка (Системи військового зв'язку)) та 73 ± 7 балів (курсанти спеціальності 253 Військове управління (за видами збройних сил, Управління діями підрозділів зв'язку)).

Ефективність формування та вдосконалення спеціальних рухових умінь та навичок, зокрема успішність формування професійних навичок (робочих рухів) курсантів тісно пов'язана з рівнем розвитку фізичних, психофізіологічних, інтелектуальних, показників розвитку організму.

Аналіз результатів тестування курсантів, що спеціалізуються на різних видах зв'язку – радіозв'язку, електровз'язку та фельд'єгерського-поштового зв'язку не виявив достовірної різниці у розвитку психофізіологічних показників організму майбутніх офіцерів, що дозволило диференціювати досліджуваних за напрямками підготовки та гендерною ознакою.

Для виявлення зв'язку між рівнем розвитку психофізіологічних показників розвитку організму та рівнем успішності військово-професійної підготовки майбутніх офіцерів-зв'язківців було проведено кореляційний аналіз, за допомогою якого встановлено існування залежності успішності військово-професійної підготовки від рівня розвитку деяких психофізіологічних показників (табл. 1)

Таблиця 1

Залежність успішності військово-професійної підготовки майбутніх офіцерів від психофізіологічних особливостей розвитку їх організму (r при $p < 0,05$)*

Напрямок підготовки		Телекомунікації та радіотехніка		Військове управління	
стать		Ч	Ж	Ч	Ж
Обсяг вибірки досліджуваних		n=50	n=20	n=38	n=22
Психофізіологічні показники розвитку організму	p	Інтегральна оцінка професійної успішності (ІОПУ)			
Сила кисті	$p < 0,05$		0,57		0,86
Відчуття половини м'язових зусиль	$p < 0,05$	-0,66			
Відчуття чверті м'язових зусиль	$p < 0,05$	-0,60			-0,46
Відчуття коротких інтервалів часу (5с)	$p < 0,05$	0,61			
Відчуття довгих інтервалів часу (20 с)	$p < 0,05$		-0,48		
Просторова (лінійна) орієнтація	$p < 0,05$	-0,42	-0,57	-0,59	-0,54
Час простої реакції	$p < 0,05$	-0,59			
Час складної реакції (вибору)	$p < 0,05$	-0,64			
Час складної реакції (на рухомий об'єкт)	$p < 0,05$				
Частота рухів кисті	$p < 0,05$	0,59	0,71	0,51	0,45
Обсяг уваги	$p < 0,05$	-0,65		-0,68	
Розподіл та переключення уваги	$p < 0,05$	0,69		0,58	
Показник динамічної працездатності (сила НС)	$p < 0,05$				-0,61

Швидкість сприйняття та переробки зорової інформації	p<0,05		0,61		
Точність психомоторної роботи	p<0,05				
Темп психомоторної роботи			0,74		
Ефективність розумової діяльності	p<0,05	-0,53			
Впрацьовування	p<0,05		-0,63		
Психічна стійкість	p<0,05		-0,45		
Обсяг зорової пам'яті	p<0,05			0,46	
Динаміка зорової пам'яті	p<0,05			0,43	
Стійкість до стресів	p<0,05			-0,49	-0,46
Реактивна тривожність	p<0,05	-0,41	-0,90	-0,46	-0,81
Особистісна тривожність	p<0,05	-0,67		-0,57	-0,49

* примітка: в таблиці представлено достовірну залежність між показниками

Отже, успішність фахової підготовки курсантів спеціальності 172 Телекомунікації та радіотехніка (Системи військового зв'язку) залежить від розподілу та переключення уваги ($r=0,69$ при $p<0,05$), динамічної орієнтації (здатності відтворювати половину ($r=-0,66$ при $p<0,05$) та чверть ($r=-0,60$ при $p<0,05$) м'язових зусиль), від часової орієнтації (здатності відтворювати короткі інтервали часу ($r=-0,61$ при $p<0,05$), обсягу уваги ($r=-0,65$ при $p<0,05$), часу складної сенсомоторної реакції вибору ($r=-0,64$ при $p<0,05$), часу простої сенсомоторної реакції ($r=-0,59$ при $p<0,05$), частоти рухів ($r=0,59$ при $p<0,05$), просторової орієнтації ($r=-0,42$ при $p<0,05$), реактивної та особистісної тривожності ($r=-0,41$ та $r=-0,67$ при $p<0,05$ відповідно) та ефективності розумової діяльності ($r=-0,53$ при $p<0,05$).

Успішність оволодіння професійними уміннями й навичками курсанток спеціальності 172 Телекомунікації та радіотехніка (Системи військового зв'язку) залежить від реактивної тривожності ($r=-0,90$ при $p<0,05$), темпу психомоторної діяльності ($r=0,74$ при $p<0,05$), частоти рухів ($r=0,71$ при $p<0,05$), впрацьовування ($r=-0,63$ при $p<0,05$), швидкості сприйняття і переробки зорової інформації ($r=0,61$ при $p<0,05$), сили кисті ($r=0,57$ при $p<0,05$), просторової орієнтації ($r=-0,57$ при $p<0,05$), здатності відтворення довгих інтервалів часу ($r=-0,48$ при $p<0,05$) та психічної стійкості ($r=-0,45$ при $p<0,05$).

Рівень професійної підготовленості курсантів спеціальності 253 Військове управління (за видами збройних сил, Управління діями підрозділів зв'язку) залежить від обсягу уваги ($r=-0,68$ при $p<0,05$), просторової орієнтації ($r=-0,59$ при $p<0,05$), розподілу та переключення уваги ($r=0,58$ при $p<0,05$), реактивної та особистісної тривожності ($r=-0,46$ та $r=-0,57$ при $p<0,05$ відповідно), частоти рухів ($r=0,51$ при $p<0,05$), стійкості до стресів ($r=-0,49$ при $p<0,05$), обсягу й динаміки зорової пам'яті ($r=0,46$ та $r=0,43$ при $p<0,05$ відповідно).

Навчальні досягнення з професійної підготовки курсанток спеціальності 253 Військове управління (за видами збройних сил, Управління діями підрозділів зв'язку) залежить від показників сили кисті ($r=0,86$ при $p<0,05$), реактивної та особистісної тривожності ($r=-0,81$ та $r=-0,49$ при $p<0,05$ відповідно), динамічної працездатності (сили нервової системи) ($r=-0,61$ при $p<0,05$), просторової орієнтації ($r=-0,54$ при $p<0,05$), стійкості до стресів ($r=-0,46$ при $p<0,05$), здатності відчуття чверті м'язових зусиль ($r=-0,46$ при $p<0,05$) та частоти рухів ($r=0,46$ при $p<0,05$).

Аналіз отриманих даних дозволив встановити ряд особливостей взаємозв'язку професійної успішності майбутніх офіцерів-зв'язківців залежно від спеціалізації та гендерної приналежності. Так, здатність до точного відтворення просторових параметрів рухів, частота рухів та тривожність, зокрема реактивна, впливають на успішність оволодіння професійними уміннями й навичками курсантів обох статей незалежно від спеціалізації. Сила кисті відіграє роль у професійному становленні майбутніх офіцерів-зв'язківців виключно у представниць жіночої статі. Увага, зокрема такі її властивості, як обсяг, розподіл та переключення, впливають на успішність навчання спеціальних професійних умінь та навичок юнаків.

Час простої та складної сенсомоторних реакцій та ефективність психомоторної роботи впливають на професійну успішність тільки у курсантів-юнаків спеціальності 172 Телекомунікації та радіотехніка (Системи військового зв'язку), обсяг та динаміка зорової пам'яті – у курсантів-юнаків спеціальності 253 Військове управління (за видами збройних сил, Управління діями підрозділів зв'язку).

Темп психомоторної діяльності, швидкість сприйняття і переробки зорової інформації, впрацьовування та психічна стійкість здійснює вплив на успішність оволодіння професійними уміннями й навичками курсанток спеціальності 172 Телекомунікації та радіотехніка (Системи військового зв'язку), показник динамічної працездатності, що характеризує силу нервових процесів) впливає на успішність професійного становлення курсанток спеціальності 253 Військове управління (за видами збройних сил, Управління діями підрозділів зв'язку).

Здатність відтворення часових параметрів рухів впливає на успішність професійної підготовки представників обох статей майбутніх офіцерів-зв'язківців спеціальності 172 Телекомунікації та радіотехніка (Системи військового зв'язку), тоді як навчальні досягнення з дисциплін циклу військово-професійної та практичної підготовки залежать від стійкості до стресів курсантів та курсанток спеціальності 253 Військове управління (за видами збройних сил, Управління діями підрозділів зв'язку).

Результати кореляційного аналізу залежності успішності фахової підготовки курсантів від психофізіологічних показників розвитку їх організму дозволили визначити структуру комплексної психофізіологічної підготовленості майбутніх

офіцерів з урахуванням статі та військової спеціалізації.

Так, структура комплексної психофізіологічної підготовленості підготовки курсантів спеціальності 172 Телекомунікації та радіотехніка (Системи військового зв'язку) складається з 12 психофізіологічних показників розвитку організму: розподілу та переключення уваги, відчуття половини та чверті м'язових зусиль, відчуття коротких інтервалів часу, часу складної сенсомоторної реакції вибору, часу простої сенсомоторної реакції, частоти рухів, відчуття простору, реактивної та особистісної тривожності та ефективності розумової діяльності.

Структура комплексної психофізіологічної підготовки курсанток спеціальності 172 Телекомунікації та радіотехніка (Системи військового зв'язку) складається з 9 психофізіологічних показників розвитку організму: реактивної тривожності, темпу психомоторної діяльності, частоти рухів, впрацювання, швидкості сприйняття і переробки зорової інформації, сили кисті, відчуття простору, відчуття довгих інтервалів часу та психічної стійкості.

Структура комплексної психофізіологічної підготовленості курсантів спеціальності 253 Військове управління (за видами збройних сил, Управління діями підрозділів зв'язку) складається з 9 психофізіологічних показників розвитку організму: обсягу уваги, відчуття простору, розподілу та переключення уваги, реактивної та особистісної тривожності, частоти рухів, стійкості до стресів, обсягу й динаміки зорової пам'яті.

Структура комплексної психофізіологічної підготовленості курсанток спеціальності 253 Військове управління (за видами збройних сил, Управління діями підрозділів зв'язку) складається з 8 психофізіологічних показників розвитку організму: сили кисті, реактивної та особистісної тривожності, динамічної працездатності (сили нервової системи), відчуття простору, стійкості до стресів, відчуття чверті м'язових зусиль та частоти рухів.

Отже, диференціація майбутніх офіцерів за спеціалізацією та статтю зумовлює підбір засобів фізичної підготовки відповідної спрямованості залежно від структури комплексної психофізіологічної підготовленості.

Висновки. Кореляційний аналіз залежності успішності формування професійних навичок від психофізіологічних показників розвитку організму курсантів дозволили визначити структуру фахової підготовленості майбутніх офіцерів-зв'язківців з урахуванням статі та військової спеціалізації. Так, структура фахової підготовленості юнаків спеціальності 172 Телекомунікації та радіотехніка (Системи військового зв'язку) складається з 12 психофізіологічних показників розвитку організму: розподілу та переключення уваги, відчуття половини та чверті м'язових зусиль, відчуття коротких інтервалів часу, часу складної сенсомоторної реакції вибору, часу простої сенсомоторної реакції, частоти рухів, відчуття простору, реактивної та особистісної тривожності та ефективності розумової діяльності; дівчат спеціальності 172 Телекомунікації та радіотехніка (Системи військового зв'язку) - з 9 психофізіологічних показників розвитку організму: реактивної тривожності, темпу психомоторної діяльності, частоти рухів, впрацювання, швидкості сприйняття і переробки зорової інформації, сили кисті, відчуття простору, відчуття довгих інтервалів часу та психічної стійкості; юнаків спеціальності 253 Військове управління (за видами збройних сил, Управління діями підрозділів зв'язку) - з 9 психофізіологічних показників розвитку організму: обсягу уваги, відчуття простору, розподілу та переключення уваги, реактивної та особистісної тривожності, частоти рухів, стійкості до стресів, обсягу й динаміки зорової пам'яті; дівчат спеціальності 253 Військове управління (за видами збройних сил, Управління діями підрозділів зв'язку) - з 8 психофізіологічних показників розвитку організму: сили кисті, реактивної та особистісної тривожності, динамічної працездатності (сили нервової системи), відчуття простору, стійкості до стресів, відчуття чверті м'язових зусиль та частоти рухів (при $p < 0,05$).

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження будуть спрямовані на визначення педагогічних умов ефективності процесу підготовки курсантів до майбутньої військово-професійної діяльності та розробку методики формування спеціальних умінь та навичок майбутніх офіцерів у процесі фізичної підготовки.

Література

- 1.Борodin Ю.А. Фізична підготовка курсантів у ВВНЗ інженернооператорського профілю: монографія. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова. 2009. 417 с.
- 2.Борознюк О.В. Формування спеціальних знань і навичок майбутніх офіцерів-зв'язківців у процесі фізичної підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 – теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я / НПУ імені М.П. Драгоманова. Київ, 2012. 265 с.
- 3.Грибан Г.П., Романчук С.В., Романчук В.М. [та ін.] Фізичне виховання у військових підрозділах : навч. посіб. Львів : АСВ, 2014. 540 с.
- 4.Інструкція з фізичної підготовки в системі Міністерства оборони України. Київ: Центр учбової літератури, 2024. 286 с.
- 5.Кізло Л., Купріненко О., Федак С. Особливості розвитку вольових якостей курсантів засобами фізичної підготовки і спорту (з використанням елементів рукопашного бою). *Молода спортивна наука України*. 2011. Вип. 15. Т. 2. С. 83–89.
- 6.Ольховий О.М., Корчагін М.В., Красота В.М. Вплив військово-професійної діяльності на фізичну підготовленість, розвиток, фізичний та функціональний стан військовослужбовців-операторів. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2010. № 12. С. 89–94.

Reference

- 1.Borodin, Yu.A. (2009). Physical training of cadets at military institutions of higher education engineering operator profile: monograph. [in Ukrainian].
- 2.Borozniuk O.V. (2012). Formation of special knowledge and skills of future liaison officers in the process of physical training Thesis abstract for Cand. Ped. Sc. Kyiv, 21. [in Ukrainian].
- 3.Hryban, H.P., Romanchuk, S.V., Romanchuk, V.M. etc. (2014). Physical education in military units: education. [in Ukrainian].
- 4.Instruction on physical training in the system of the Ministry of Defense of Ukraine. (2024). [in Ukrainian].

5. Kizlo, L., Kuprinenko, O., Fedak, S. (2011). Peculiarities of the development of willpower of cadets by means of physical training and sports (using elements of hand-to-hand combat). *Young sports science of Ukraine*. Issue 15. Vol. 2. P. 83–89.
6. Olkhovyi, O.M., Korchahin, M.V., Krasota, V.M. (2010). The influence of military professional activity on physical fitness, development, physical and functional condition of servicemen-operators. *Pedagogy, psychology and medical and biological problems of physical education and sports*. Vol. 12. P. 89–94.

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.10\(183\).44](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.10(183).44)

Микола Тимчик,
ORSID ID: 0000-0002-0255-4707
кандидат педагогічних наук, професор,
Інститут проблем виховання НАПН України, м. Київ
Наталія Касіч,
ORSID ID: 0000-0002-8756-8218
кандидат педагогічних наук, доцент,
Інститут проблем виховання НАПН України, м. Київ

ТЕХНОЛОГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄДНОСТІ ФІЗИЧНОГО І ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ

У статті розглядається зміст та технології єдності фізичного і військово-патріотичного виховання старшокласників. Виокремлено, що актуальність дослідження зумовлена потребою суспільства у самодостатній, цілеспрямованій, рішучій, впевненій у собі особистості, яка здатна усвідомлювати свою роль у житті держави, брати активну участь у прикладній фізичній підготовці, фізкультурно-оздоровчій діяльності та суспільному житті, бути готова до захисту Батьківщини, віддана її інтересам. У статті зазначено про вивчення сучасної психолого-педагогічної літератури щодо досліджуваної категорії. Результати аналізу практики освітньої роботи закладів загальної середньої освіти підтверджують, що рівні фізичної та військово-патріотичної вихованості учнів старшої школи не відповідають сучасним вимогам в умовах воєнного стану. Виокремлено, що зміст прикладної фізичної підготовки полягає в тому, щоб старшокласники (майбутні воїни Збройних Сил України) під час уроків фізичної культури і «Захисту України» набули необхідні знання, уміння і навички про фізичну й тактико-технічну підготовку, фізичну, необхідність подолання значних фізичних навантажень та несприятливих чинників бойової діяльності.

Ключові слова: технології, фізичне і військово-патріотичне виховання, старшокласники, змагально-ігрова діяльність, військово-прикладна та фізична підготовка.

Tymchuk M.V., Kasich N.P. Technologies for ensuring the unity of physical and military-patriotic education of high school students. The article examines the content and technologies of the unity of physical and military-patriotic education of high school students. It is highlighted that the relevance of the research is determined by society's need for a self-sufficient, goal-oriented, decisive, self-confident individual who is able to realize his role in the life of the state, to take an active part in applied physical training, physical culture and health activities and social life, to be ready to protect the Motherland, devoted to her interests. The article mentions the study of modern psychological and pedagogical literature on the studied category. The results of the analysis of the practice of educational work of general secondary education institutions confirm that the levels of physical and military-patriotic education of high school students do not meet modern requirements in the conditions of martial law. It is highlighted that the content of applied physical training consists in the fact that high school students (future soldiers of the Armed Forces of Ukraine) during the lessons of physical culture and "Defense of Ukraine" acquire the necessary knowledge, skills and abilities about physical and tactical-technical training, physical, the need to overcome significant physical exertion and adverse factors of combat activity. In our opinion, using the unity of physical and military-patriotic education in the process of applied physical training helps high school students to gain the necessary knowledge and ideas, new interesting practical experience; try yourself in various physical and mass activities and military-patriotic roles; to acquire the necessary skills and abilities to work in a team. Also, the benefit of this research lies in the actualization of important functions of education, namely: increasing the levels of physical fitness, physical and military-patriotic upbringing of schoolchildren in conditions of armed and informational aggression; increasing the level of readiness of students to serve in the Armed Forces, other military formations and the defense of Ukraine; protection of high school students from hostile information and propaganda influence.

Key words: technologies, physical and military-patriotic education, high school students, competitive and game activities, military-applied and physical training.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження зумовлена потребою суспільства у самодостатній, цілеспрямованій, рішучій, впевненій у собі особистості, яка здатна усвідомлювати свою роль у житті держави, брати активну участь у фізкультурно-оздоровчій діяльності та суспільному житті, бути готова до захисту Батьківщини, віддана її інтересам.

Враховуючи збройну агресію російської федерації, дослідження проблеми забезпечення єдності фізичного і військово-патріотичного виховання учнівської молоді є одним із головних пріоритетів тощо. Тому, сучасні реалії зумовили актуалізацію досліджуваної категорії на пошук дієвих змісту, організаційно-педагогічних умов, технологій, методів, підходів для покращення освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти, залучення старшокласників до змагально-ігрової діяльності, військово-патріотичних ігор, військово-прикладної підготовки тощо.